ቃለ - መሕትት ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቂ

ክቡር ፕረዚደንት፡ ሎሚ ዘለን ክራማት ደንገዶ ብምምጻኡ ሻቅሎት ፈጠሩ ኔይሩ። ድሕሩ ግን ደሓን ዝርጋሐ ዝዘርኦ ዝናብ መጺኡ። ምህላዊ ብምትእኽኻር ብሓፈሻ ኣብ ውሕስነት መግቢ ዘለና ኣተሓሳሰብን ሚጋእኩን ኮመይ ኮምገሙ ኮተባርህልና?

እቲ ኣርእስቲ ኣዘዮ ገፈሓ ሰለ ዝኾኑ ምናልባት ምስ'ቲ ዓመት ዓመት ዝመጽእ ስክፍታ ኣዛማጅካ ክትሪኣ ደኣእል ይኸውን። ክረምት እንተ ደንገዶ ወይ እንተ ሳቢሩ ዝዮእል ጥሪት፡ ንሓረስታይ ይኹን ካልእ ዋኒን ዝዘለዎ ሰብ ሻቅሎት እዩ። ብዘዕባ ውሕስነት መግቢ ክዘረብ ከለ። ካብ ዓቕሙ ንላዕሊ ተጋኒኑ ይኸውን። ኩይኑ ግን ውሕስነት መግቢ ኮም ናይ መውዳኢታ ዕላማ ክትወሰድ ኣይክእልን። ኣብ ግብራዊ ስራሕ ክንድ ውሕስነት መግቢ ክንዝረብ ክንክእል ኣለና። ውሕስነት መግቢ ምእንቲ ርኢሱ ካብ ኣድ ናብ ኣፍ (Subsistence) ዓይነት ኣተሓሳሰባ ሰለ ዝኾኑ ክትሓስብ ክትክእል ኣለዎ። ነፍሲ-ወከፍ ዜጋ ናይ ሕጂ ጥሪይ ዘይኹኑ ብዝሒ ናይ ህዝቢ እናወሰኸ ኣብ ዝኾይዱ 5፡ 10፡ 15. . . ዓመታት፡ ኣብ ዓይነት ሂወት ናይ ሰዩ፡ ቁጠባዊ ምዕባለ ሃገር ናበይ ገጹ ክኸይድ ክንክእል ኣለዎ ክብል ኣለዎ።

ነፍሲ-ወከፍ ሰብ ወይ ዜጋ ዝደልዮን ዝጽነዮን መግቢ ሰለ ዝኾኑ ዝ. ኮተውሕሰ ክትክእል ኣለዎ። ኪኖኡ እንተዘይሓሲብካ ግን እየም እተወጽኦም ሰትራተጂን ወጥናትን ሓጸርቲ ጥራይ እየም ዝኾኑ። መብዛሕትኡ ናይ ሕርሻ ፕሮግራማትና፡ ብኾይሮኡ ዝተማእከ ኮይኑ ደኣ ይጸናሕ'ምባር፡ ካብኡ ወጺእና ኣማፍሕ ኣብልና ክንሓስብ ክንክእል ኣለና። እስትራተጂና ኮመይ ገይርና ንጸልኦ? ብልክዕ እንታይ ኢና ክንሃብር ንደሊ ዘለና? 'እኹል እኽሊ ኣፍሪና ኢና፡ ርእና ክኢልና ኢና' ምባል ጥራይ ኣይኮነን። ናይ ብሓቂ ኣብ ዓይነት ሂወት ለወጠ ክምጽእ ዝኽእል ናይ ሕርሻ ፕሮግራማት ክንክእል ክንክእል ኣለና። ናይ ሕርሻ ፕሮግራማት ጥራይ ዘይኮኑ ንኻልኦት ጸላታት'ውን ገምልስዮ ጉዳይ እዩ። ውሕስነት መግቢ ክንብል ከለና፡ ኣእኽል ጥረታት፡ ጸቡ ሲጋ ዓ. . . ምህርቲን ቀረብን ዝተፈላለዩ ዓይነት መግቢ ናብ ዜጋ ኪኖኡ እውን ናብ ደገ ክትሓብኡ እት'ኽእል ዕድላት ስለዘሎ። እቲ ዝቐየስ ወይ ዝሰኣል ሰትራተጂ ብኡ መጠን ክኸይድ ክንክእል ኣለዎ።

ቀድሚ ዝኣገረ እቲ ወኒ ረቓሒ. ማይ እዩ። ስለ'ዚ. ባሕሪ ክትቀጸር ክትጎእል ኣለዎ። ብቐጻሊ. ኣብ ዝናባዊ ሕርሻ ክንዝር ኣይክኣልን እዩ። ስለ'ዚ. ካብ ዝናባዊ ናብ መሰናዓዊ ወይ ናይ ክልተኡ ዝግቹ ኣብናይ ነበን ኣበናይ እዋንን ከተተኣታቱ ምእንቲ ክትወጥኑ ቅድም ቀዳድም ማይ ክትቀጸር ኣለዎ። ብሓፈሻዊ ኣዘራርኣ ክራማት ኣብ ዝበርንተሉን ዘይበርንተሉን ዓመት ዓመት ኣብ ከሉ ነበጊታት ናይ ሃገር ዝዘንብ መጠን ዝናብ ክንደይ ይኸውን ዝተፈላለየ ስታትስቲክስ ወይ ሜጭታት ክህሉ ይኽእል ይኸውን። ዝ. ባሀርያዊ ጹጋ ክትቁጸሮ። ኣብ መዓለ ክተወሰኑ ንወሰኽኦት መግቢ ጥራይ ዘይኮኑ ኪኖኡ'ውን ክትጥቀሙሉ ምእንቲ። ሓደ ግፍሕ ዝበለ ወይ ሰፈሕ ሰትራተጂ ናይ ምዕቃብን ምቁጽጻርን ማይ ክህልወክ ክኽእል ኣለዎ።

ኣብ ዝሓለፈ 25 ዓመታትኡ ብዙሕ ቦታታት ዲጋታት፡ ክትርታት፡ መኣለዩ ውሓይዝ ሰረሓና ኢና። ግን ብደምር ይኹን ኣብ ከበባኡ እንታይ ሰምብራት ገዲፉ እንድሕሪ ኣልና፡ ኣብ ዝርዝራት ክኣቱ ኣይደልን እዩ። ዘሞህልናዮ ተመኩሮ ኣለና። እቲ ናይ መውዳኢታ ሽዮ ግን ማይ ክንቆጸጽር ክንክእል ኣለና። ማይ ንምቁጽጻር፡ ቅድም ቀዳድም እቲ ባሀርያዊ ኩነታት ብዋጠእ ክኸናዕ ክኽእል ኣለዎ። ማይ ክየታት፡ ውሓይዘን እየም ውሓይዝ ዝኾዱሉም ተፋሰስትን ክፍለጡን ክጸንዑን ክኽእሉ ኣለዎምና። ባብይቲ ይኹኑ ንኣሹቱ ማይ ኮረር ዝብሰሉ ኮብ. ብዋጠእ ተጸሂዐ። ሓጽብታት ክግበረሉ ኣብ ዝኾኑሉ ቦታታት ከፀም ኮብኡ፡ ባብይቲ ማእከሎትኹ ንኣሹቱን ሓጽብታት እንተ ኣዋዲድኻ፡ ኑቲ ማይ ተቐጸጺጾዎ ኣለኻ ማለት እዩ። ኣብ'ዚ. ናይ ሉሚ ኢጋጣሚ'ውን ኮተኩረሉ ዝደሊ፡ ባብይቲ ሓጽብታት ሰለ ዝበገርካ ኢደክኑን። ካብ ባብይቲ ይኹን ማእከሎት ሓጽብታት ምህናጽ፡ ዝያዳ ፍወሳ ናይ ማይ ክየታት እዩ። ፍወሳ ናይ ማይ ክኾ ብኾነሩ ዛኒታት፡ ምግራጠን ዝተፈላለየ ካልኦት ቅርጃታትን ኮተዋድደሉ ትኽእል ኢኻ። ብመጠን ኣብ ወኽጠ. ሓደ ማይ ክየ ዘሎ ባህሪ/መልክዕ ናይ መራት። ኑቲ ኣብ ዓመት ዓመት ዝዘንብ ማይ፡ ኣብ'ታ ማይ እዝየ

ቃለ-መሕትት ፕረዚደንት . . .

ካብ 3ይ ገጽ ዝቀጸለ

ዝኣክል ምድላዋት ተገይሩ ነይሩ እንተ ዝኾነውን ሶጣሕ ንላገል ሰለ ዝኾነ ብልጫ ሰለ ዘለዎ፡ ከፈልካ (ድሮ እውን እቲ ምክፍፋል ተገይሩ ኣሎ) ከተፍርየሉ ምተኾኣሉ። ብምለእ ዓቕሚ ናይ'ቲ ተዋህሉ ዘሎ ማይ ዝለምዐ መሬት ግን የለን። ብዘሉ ናይ'ቲ ማይ ምስ'ቲ ዘሎ መደብ ዝመጣጠን ኢያኹነን።

እዚ መሬት ምድልዳል ጥራይ ዘይኮነ ናይ መሳኖ ስርዓት ከተተኣታትወሉ ክንትኣል ኣለኹ። ናይ መሳኖ ስርዓት ክተኣታቶ ኸኣ ናይ ጸዓት ጉዳይ ኣሎ። ምናልባት ምስ መልክዕ ናይ መሬት ብስኒዝቡት (Gravity) ዝሰርሕ ስርዓት ናይ መሳኖ ክተተኣታቱ ትኾእል ኢኾ። ኣብ ገፈሕ ቦታ ብቸፐምኡ ክንሰርሕ ግን ኢይዋጽኣነን እዩ። ተወሳኺ ጸዓት ክህልወና ክኾእል ኣለዎ። ንኡስቱ ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ኣብኡ ናይ ጸዓት ጸገም የለን ኢልና ክንዛረብ ንኾእል። ንሓዋሩ ግን ወጻኢታትና ኣወሓድና መኾሳስቡትና እናኣዕኖ ንኸይከይድ እሞ ዘተኣማምን ምኽፋል ናይ ጸዓት ክንረክብ ክንኽእል ምእንቲ። ናይ ጹሒዋ ወይ ተሃዲሰ መመንጨዊ ጸዓት ክኣተወሉ ኣለዎ ተባሂሉ ናይ 8 ሚጋ ዝኾነውን ኣብ ወረቐት ተሳኢሉ ዝተወደአ መደብ ኣሎ። ንሱ ጸዓት ብዘወሓሰ መንገዲ ክሳብ ገፅግዝ፡ ንመሲጋገሪ ኢልና ክንዛረበሉ እንኾእል ረኸናዊ መመንጨዊ ጸዓት ኣለና። እቲ ዋና ነገር ግኡ ቦቲ ኣብኡ ዘሎ ማይ ክንደይ ሽሕ ሄክታር ከሰልምዕ ንኾእል እንድሕር ኢልኑ እቲ ኣብኡ ተዳልዩ ዘሎ መሬት ንዓኡ ዝኣክል ኣይኩንን። ስለዚ፡ ናብ ዝኾፍሐ መሬት ከተብጽሑ ክንትኣል ኣለኹ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይ፡ ናብ ዝኾፍሐ መሬት ከተብጽሑ ኸኣ ስርዓት መዐደሊ ወይ መሳፋፈሊ ክንዝርግሕ ክንትኣል ኣለኹ። ኣብ ወኽጠ 20-30 ኪ/ሜተር ጥራይ ዘይኩኑ ናብ ወኽጠ 40-50 ኪ/ሜተር፡ ንኦሚጹ ንምዕራብ ንደበብ ገጹ ነም ዝዘርጋሕ ክንጉበር ክንትኣል ኣለኹ።

ናይ ከርከቡት ፕሮጀክት ጥራይ እንተ ርኢና፡ ብዙሕ ክንሰርሓሉ እንኾእል ዕድላት ኣሎ። 10-20 ሽሕ ሄክታር'ውን መሳሳጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ መሳጥጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ መሳጥጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ

ብዛዕባ ውሕስነት መግቢ ዘሻቕል የብልናን። ማይ እንተዘይሃረመ እውን እኽሊ ኣይንስእንን ኢና። ንዓመታ ይኹን ንድሕሪኡ ሓሙሽተ - ዓሰርተ ዓመት፡ ብዘየጠራጥርን ዘየሰክፍን መንገዲ፡ ዝናብ መጽእ ኣይመጽእ፡ መሬትና፡ ማይናን ከልእ ጸጋታትናን ተጠቒምና፡ ንነብስና ኩይንና ንደገ' ውን ክንሰድድ ንኽእል ኢና።

እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ መሳጥጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ መሳጥጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ

መሳጥጥያታት ኣዋዲድና ዲና እንተደኣ ኣልና ግን ኣየዋደድናን። ሕጂ ኣብኡ እዩ እቲ ጉያ ዘሎ። ንሳኡ ተኣማሚንካ ገጅፍ መደቡት ከተወጽእ ትኾእል ኢኾ። ናይ ገርሰት፡ ፋሽ፡ ኣበቡ. . . ኣብ ነበቢ ተሰይን ዓሊ ግድርን ዘሎ ጸቡቕ ትሕቶ-ቕርጺ ተዋዲድኩ ብዙሕ ሃገር ንጥቀመሉ ዘለና እዩ። ብተዋሃዲ ምስ ካልኣ ማሰት እዩ። ብመጠን ናይቲ ተኣኪቡ ወይ ተዓቂበ ዘሎ ማይ፡ ተኣታትዩ ዘሎ መደቡት ቀዲሙ ሰለ ዝጸንሐ፡ ብዙሕ ብልሚታት ኣለዎ። ዳርጋ ማዕረ እቲ ዘሎ እኽብ ዝተዋህለ ማይ ክንጥቀመሉ ክኢልና ኣለና ኢልካ ክንዛረብ ይኽእል ይኸውን። እዚ ሕጂ ናይ ተሰይን ዓሊ ግድርን ወሲንክ እንተርኢዮ ግና ብፆበኽኣ ኣይተጠቕምናሉን። ዋላ እቲ ዝተጎድፈ ወጥን'ውን ኣይተተግበረን ኣለ። ካብኡ ንነሊጅ ገጽካ ክሳብ ቦኽል ኦምሓጅር፡ ባደሚት. . . ክትወርድ ትኾእል ኢኾ። እቲ ተኣኪቡ ዘሎ ማይን እቲ ስፍሑት ናይቲ መሬትን ኣብ ግምት እንተ ኣእቲኾዮ፡ ክንጥቀመሉ ክኢልና ዘለና ኣገዙ ንእሽቶይ እዩ። እንተ በዚሕ ካብ 30% ወይ 20-25% ዝሓልፍ ኣይኩነን። እቲ ዝተረፈ 60-70 % ዝኾነውን ማይ እንተ ዝርጋሉ ብዙሕ ሃገር ምገበርና። ናይ ጥራት እውን ኣብ ግምት ዘእተወ

ዘይሓሰብናዮ ሓደጋ ክኸውን ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ዓመት ዝኣክል ዝናብ ኣብ ሓደ ወርሒ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ወርሒ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሰሙን ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሰሙን ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ መዓልቲ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ መዓልቲ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሰዓት ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሰዓት ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ደቒቕ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ደቒቕ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሚሊሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሚሊሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ማይክሮሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ማይክሮሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ናኖሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ናኖሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ፒኮሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ፒኮሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ፈምቶሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ፈምቶሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኣቶሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኣቶሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ዜፕቶሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ዜፕቶሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ዮክቶሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ዮክቶሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሮንቶሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሮንቶሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኳኮሰከንድ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኳኮሰከንድ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ፕላንክ ጊዜ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ፕላንክ ጊዜ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኢንፊኒቲ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኢንፊኒቲ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ዜሮ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ዜሮ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኣሉታዊ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኣሉታዊ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኢማጂናሪ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኢማጂናሪ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኮምፕሌክስ ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኮምፕሌክስ ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኳተርኒዮን ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኳተርኒዮን ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኦክቶኒዮን ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኦክቶኒዮን ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ሴዲዮን ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ሴዲዮን ዝዘንም ዝናብ ኣብ ሓደ ኤክሰፕሽናል ጥራይ ክዘንም ይኽእል እዩ። ኣብ ሓደ ኤክሰፕሽናል

ካብ ቀ.ገ ገጽ ዝቀጸለ

ቃለ-መሕትት ፕረዚደንት . . .

እናደኾመ ስለ ዝኾነይድ፡ ደሞዙን ኾኣ ማዕረኡ ስለ ዘይወሰኾ፡ ኣብ ሓደ ሰብ ጥራይ ዘይኩቱ ኣብ ምሉእ ሃገር ከምኡ ዝኣመሰለ ዘይምኽኩይ ናህሪ ዋጋታትን ምውሳኽቻዕን (Speculation) እዩ ዝኾነውን፡ ሓደ ብሓደ ክትዛረበሉ ትኽእል ኢኹ፡ ምኽንያቱ ሓደ ሊትሮ ጸባ ኩተፍሪ ክንደይ'ዩ ወጻኢታቱ ሓደ ሓደ ዝተገብረ ኤክሰርሳይስ (Excersice) ኣለ። ሓደ ሊትሮ ጸባ ኀኽፊሪ ወጻኢኡ ካብ 6 ክሳብ 7 ናቕፋ ኣይጠዘሕን እዩ። ዋላ ቡቲ ሕጂ ዘሎ ሸርፈ፡ በዮናይ (Logic) 20 ናቕፋ ይሸዮጥ እንድሕሪ ኣልካ መግለጺ'ውን የብሉን፡ ናይ መግዛኢ ይኹን ካልእ ዝተፈላለየ ወጻኢታት ደሚኻ (Margin) ወሲኽሉ ኣልካ ናብ 10 ናቕፋ እንተ ኣብጺሑዎ ምናልባት ምኽኩይ ወይ ርትዓዊ ኣልካ ክትዛረብ ትኽልኣኹ። ኣብ ዘቤታዊ ዕዳጋና ጥራይ ዘይኩቱ ብናይ ዓለም ዕዳጋ'ውን ክትቁለሎ ትኽእል ኢኹ፡

ኣብ ዝሓለፈ 25 ዓመታት ብዘይምቁጽጻር ኪጋልብ ዝጸንሐ ዝተፈላለየ ኣኀይዳታት፡ ብቑንዱ ናይ ደገ ሸርሒ እዩ። እዚ ኾኑ ምዝሃብ (Distortion) ዘተኣታቱ ዘሎ ኾኣ ካብ ደገ ዝመጸኽ ሓዋላ እዩ። ሓዋሉ ከም ግበኣ መሰርኢ ክህልዎ ነይርዎ። እዚ ሓዋላ እዚ፡ ኣብ ወሽጠ. ቁጠባ ናይ ሃገር፡ ብመንግዲ ወዮውዮን ባኽኣት ዝዋህዮ ሓዋላ ኣይኮነን። ስለምንታይ እዩ እቲ ኽብሪ ናይ ናቕፋ ዘንኣዮልቁል ዘሎ? በዮናይ ጠንቅታት እዩ? እንድሕሪ ኢልካ፡ ሓደ ኣበኹት እዩ ዘምጸኣ ዘለኹ እማኸ፡ ብዘሓሳት ክትዛረበሉም እኾኽእል ሃገራት ኣለዉ። ሓደ ኣብ ዝተፈላለየ ናይ ደገ ሃገራት ዝሰርዎ ኤርትራዊ ናብ ቤተሰቡ ገንዘብ ክሰድድ ይደለ። እዚ ንቤተሰብ ዝሰደድ ገንዘብ ብርያል ይምጽኣ ብዩሮ ወይ ብሩላር፡ ክሸረፍ ክኾኽእል ኣለዎ። እንተኾነ ኣብ ባኽኒ ከይዱ ብ15 ኣሸርፋለይ ኣይበልን እዩ። ምኽንያቱ ኣብ ደገ ብ30 ወይ ኣርብዓ ክሸርፈሉ ዝኾኽእል ኣለ። እዚ ኣብ ወሽጠ. ዙሓለፈ ዓሸርተ ገለ ዓመታት ክዋህዮ ዝጸንሐ ውዱብ ገበን እዩ። እታ ሃገር ከይትቐየን ምእንቲ፡ ሓዋላ ምእንቲ ከይትጥቀመሉ፡ 'እዋኑ - ክእሽቐ ኣለዎ' ተባሂሉ ስለ ዝተናገርኩ፡ ኑቲ ናብ ወሽጠ. ቁጠባ ሃገር ክኣቱ ዘለዎ ሓዋላታት ዙዛንቐ መርገዪት ተዋዲዱ። እዚ ናይ ስሊያ ትፋለት እየን ዝመርሓኡ፡ ብደገ ደገ ካልእ ክረአዮ ይኽእል ይኸውን። ኣብ ወሽጠ፡ መን የኪዶ? - መን ይመርሓ? እንተ ኣልካ ግኡ ኣብ ደገ ዘሎ እዩ ዝመርሓ።

ሓደ ዚ ንቤተሰቡ ገንዘብ ክሰድድ እንተደኣ ደልዩ እቲ መርገዪ ስለ ዘሎ፡ ናብይ ክም ዝሰድድ ደፊልጥ እዩ ማለት እዩ። እቲ ናቕፋ ኣብ ደገ እዩ ዝሸረፍ። ኣብ ደገ እንድሕሪ ዝሸረፍ ኩይኑ፡ ሓደ ድኻን ዝኾፈተ ሰብ ዶላር ወይ ዩሮ ወይ ርያል ተቐቢሉ፡ ኩመይ ገይሩ ናቕፋ ክቐርብ ይኽእል? እቲ ብሞዝረ ማዕረኡ ዝኾይድ ጥዙዙ ካብዚ ናቕፋ ተዘቐቕ፡ ክሸታት ተመሲኡ ናብተን ባኽኣት ይኸይድ። እቶን ባኽኣት ልቦንኻ የብለንን። ኣብ ደገ ስለ ዘለዋ ዝዕጸጸር'ውን የብለንን። ናብ ቤተሰብ ገንዘብ ክሰድድ ዘይደለየ ሰብ ኣድራሻኡ ናብኣተን ይሰዶ። ንኣተን ኩኣ ኣብ ደገ የሽሪርሩኡ። እቲ ንቤተሰቡ ኣሉ ገንዘብ ገለደይ፡ ዝረብሕ ዘሎ እዩ ዝመሰሎ ዘለ። ማን እኖኡ እዩ ዝመጽእ ዘለ። እተን ዝመጽኣ ብዘሸኸ ይኸን ዋጋ ይሸረፋ፡ እቲ ኣብ ኢዱ ዝወርሔ ሰብ ዘይልዮ ሃገር ኣብ ዕዳጋ ኪይዱ እንድሕሪ ኩይኑ፡ ቡቲ ኣብ ዕዳጋ ዘሎ ዋጋ እዩ ዝገበኡ። እንተደኣ ባጠራ ናቕፋ ሞኒኡ ኣንቀልቀሉ፡ ብዘመሳሰለ መግዲ ኣሸርፎ፡ ኣብ መውዳኢታ እቲ ክትሰግዞ ኢልካ ትሰደሉ ዘለኻ ሰብ እዩ ዝኸሸር ዘሎ። እዚ ቀለል ሰኣለ ናቱ እዩ።

እዚ ኣቦና ጥራይ ዘይኩቱ ኣብ ካልኦት ዝተፈላለዩ ነብጊታት እውን ይሰርሕ እዩ። ሕጂ ዘሎ ናይ ዓለም ስርዓት ብኸምኡ እዩ ዝሰርሕ። ህዝቢ ተሞሚ፡ ህዝቢ ነም ዝኦቑን ዝዖዓብን ትጉበር፡ ዘይሩዘይሩ ኾኣ ኩሉ ጆቑጠብ እዩ ዝጸለ። መዐረይ ኮንዘሉ ክኾኽእሉ ኣለዎ። "መንግስቲ ነም'ዚ ገይሩ መንግስቲ ነም'ዚ ሰሪሑ" ዝበሃል መንግስቲ ካብኡ ዝርኽቦ ዝኾነ ሃገር የብሉን። እቲ ዕላማ እቲ ተራ ዜጋ እቲ ክርኽቦ ዝኾኽእል ደኽ ብየዝእ ክትኮመሉ ክኾኽእል ኣለዎ። ባጠራ ምእንቲ ርእሱ ሓደ ናይ መሳጠ. ወረቐት እዩ። ሓደሽ ባጠራ ምትእትታዉ. መሳረታዊ ፍታሕ ነም'ዚ ገይሩ መንግስቲ ነም'ዚ ሰሪሑ" ዝበሃል መንግስቲ ካብኡ ዝርኽቦ ዝኾነ ሃገር የብሉን። እቲ ዕላማ እቲ ተራ ዜጋ እቲ ክርኽቦ ዝኾኽእል ደኽ ብየዝእ ክትኮመሉ ክኾኽእሉ